

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ จัดจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรามเกียรติ์
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในรามเกียรติ์

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรามเกียรติ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (2456) ทรงมีพระราชวินิจฉัยไว้ในพระราชนิพนธ์ “บ่อเกิดรามเกียรติ์” ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการประพันธ์

1.1 หนังสือรามายณะเป็นคัมภีร์สำคัญในลัทธิไสยศาสตร์ 2 นิยาย คือ อุดรนิยายและองคนิยายไม่ปรากฏว่าแต่งขึ้นเมื่อใด สันนิษฐานว่าเรื่องราวได้ผูกขึ้นประมาณ 2500 ปีเศษล่วงมาแล้ว

1.2 รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์เจ้ากรุงธนบุรี ทรงนิพนธ์ขึ้นใหม่ ให้ละคอนหลวงเล่นประชันกับละคอนของเจ้านคร

1.3 รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 มีพระราชประสงค์คือจะรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ไว้ให้ทั้งหมดมากกว่าให้ไว้สำหรับเล่นละคอน

1.4 รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 มีพระราชประสงค์ทรงแต่งขึ้นสำหรับให้ละคอนหลวงเล่นโดยแท้ จึงทรงเลือกเป็นตอน ๆ ตามที่จะใช้เป็นบทละคอนได้

2. หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระราม บ่อเกิดสำคัญแห่งเรื่องรามเกียรติ์มีอยู่ 3 บ่อ

2.1 รามายณะฉบับสังสฤต

2.2 วิทยปฺราณะ

2.3 หนุมานนาฏกะ

3. หนังสือเบ็ดเตล็ดเรื่องพระรามที่ควรกล่าวถึง

3.1 ราโมปาขยาณ

3.2 อารยชาตรีรามชน

3.3 มหาวีรจรีต

3.4 อุดัตตรามจาริต

3.5 ความคลาดเคลื่อนของชื่อของตัวละครในรามายณะและรามเกียรติ์ของไทย

รามายณะฉบับสังสฤต รามเกียรติ์ของไทย

วาลมิกิ	วชิรมฤคิ
พระฤษยะสฤงค์	กะลัยโกฏิ
พระวิศวามิตรมุนี	สวามิตร
ท้าวมาลีวัน	ท้าวมาลีวราช
ท้าวสุมาลี	ท้าวสหมลวัน
ท้าวโลมบาท	ท้าวโรมพัต
นางศานตา	นางอรุณวดี
พระมนูไวยสวัสดิ์	อโนมาตัน
ท้าวอัช	ท้าวอัชบาล
ท้าวทศรถ	ท้าวทศรถ
นางเกาศัลยา	นางเกาศูริยา
นางไภเกยิ	นางไภยเกยิ
นางสุมิตรา	นางสมุทร
พระราม	พระราม
พระภรด (ภะ รต)	พระพรต
พระลักษมณ์	พระลักษณ
พระศัตรุมน	พระศัตรุต
ท้าวสิระธวัช	ท้าวชนก
นางสีดา	นางสีดา
พระกุศ	พระมงกุฏ
พระลพ	พระลพ
มหาฤาษีวิศวพปลัสตยะ	ท้าวลัสเตียน
นางไภกะสี	นางรัชฎา
ท้าวกุเวร	ท้าวกุเปริน
ท้าวราพญาสุร	ทศกัณฐ์
นางมณโฑทรี	นางมณโฑ
กุมภกรรณ	กุมภกรรณ
พิเภก	พิเภก

นางสุรปนา	นางสำนึกษา
เมฆนาท	รณพัคตร์
มารีจ	ม้ารัด
สุพาหุ	สวาหุ
นางอหฺลยา	นางกาลอจฺณา
พระยม	ท้าวหมายมยฺกษ์

4. ความคลาดเคลื่อนของการกำเนิดของตัวละครที่ในรามายณะและรามเกียรติ์ของไทย

รามายณะฉบับสังสฤต

พระพรหมาสั่งเทวดาสร้างวานร
 ชมพูพานเกิดจากโอษฐ์พระพรหม
 พาลีบุตรพระอินทร์กับท้าวฤกษ์ราช
 สตรีพบุตรพระอาทิตย์กับท้าวฤกษ์ราช
 หนุมาน พระพายสร้าง
 นลพระวิศวกรรมสร้าง
 นิลพระเพลิงสร้าง
 ดาระพระพฤษสดีสร้าง
 คันธมาทน์ท้าวฤเวรสร้าง
 สุเขนพระพิรุณสร้าง
 สรรพพระปรัชญ์สร้าง
 เมณฑะพระอัศวิน (แฝด) สร้าง
 ทวีตพระอัศวิน (แฝด) สร้าง

รามเกียรติ์ของไทย

เทวดาทุลลอาสาพระอิศวรไปเกิด
 พระอิศวรสร้างจากพระเมโท
 บุตรพระอินทร์กับนางกาลอจฺณา
 บุตรพระอาทิตย์กับนางกาลอจฺณา
 บุตรพระพายกับนางสวาหะ
 ลูกพระกาฬ (นิลพัทท์)
 พระเพลิงเกิดเป็นนิลนทมนตร์
 พระฤหสดีเกิดเป็นมาลุนทเกสร
 ยังจับไม่ได้ว่าเรียกอะไร (เกสรมาลา)
 พระพฤษเกิดเป็นสุรเสนฤทธิรอน
 ยังเทียบไม่ถูก
 ยังเทียบไม่ถูก
 ยังเทียบไม่ถูก

เสถียร โกเศศ และนาคะ ประทีป (2475, หน้า 4 - 18) ศึกษาวิจัยไว้ใน “อุปกรณรามเกียรติ์” ว่า “บ่อเกิดแห่งเรื่องรามเกียรติ์ ที่แรกออกจากคัมภีร์รามายณะ ฤๅษีชิวาลมิกเป็นผู้แต่งไว้ รามายณะของชิวาลมิกเป็นมหากาพย์คู่กับมหากาพย์ รามายณะเป็นเรื่องจับใจประชาชนอินเดียที่นับถือลัทธิฮินดู ประเทศใดได้รับอารยธรรมจากอินเดีย ก็ขาดรามายณะไม่ได้ เหตุที่พวกฮินดูนิยมนับถือรามายณะเป็นลัทธิศักดิ์สิทธิ์

1. คัมภีร์รามายณะมีคุณวิเศษต่าง ๆ ใครได้ฟังแล้วก็ล้างบาปได้
2. นับถือพระรามเป็นองค์พระวิฆณนารายณ์เป็นเจ้า เป็นผู้มีอุปการคุณใหญ่หลวง
3. จริยวัตรแห่งพระรามเป็นแบบฉบับความดีความงามเลิศทุกประการ สิดาเป็นตัวอย่างกุลสตรีที่บริบูรณ์ด้วยลักษณะกัลยาณิ

4. รามายณะมีมากสำนวนปรับเรื่องให้เข้ากับลัทธิสันตุนิกายต่าง ๆ
5. มีกวีมากกวีที่นำเรื่องมารจนาใหม่ให้เหมาะสมกับความนิยม
6. เป็นเรื่องรวมวิชาความรู้

รามายณะเป็นเรื่องเปรียบเทียบ ศาสตราจารย์บีกฟอร์ด ผู้แปลเรื่อง มหาวิโรจิตของภวภูติ เป็นภาษาอังกฤษ กล่าวไว้ในคำนำหนังสือที่ว่า เรื่องพระรามตั้งแต่ทศกัณฐ์ลักพาตีดาไป เป็นเรื่องเปรียบเทียบ ถอดเอาใจความมาแสดงความเป็นไปของธรรมชาติ กล่าวคือความสว่างกับความมืด หรือกลางวันกับกลางคืนเป็นของคู่กัน มนุษย์ในสมัยโบราณที่เจริญบ้างแล้วย่อมประกอบกสิกรรมเป็นหลักอาชีพ ถ้าธรรมชาติคือดิน ฟ้า อากาศไม่อำนวยความสว่าง อบอุ่น และความชุ่มชื้นให้ ก็ย่อมประกอบกสิกรรมไม่เกิดผล เพื่อให้เห็นความจริงในเรื่องเหล่านี้ได้ง่าย กวีจึงผูกเป็นเรื่องขึ้น สมมุติเอาธรรมชาติเป็นตัวตน ให้ความมืดคือกลางคืนหรือฤดูหนาวเป็นพวกราक्षส มีทศกัณฐ์เป็นหัวหน้า เพราะฉะนั้น คำว่า นิสาจรที่แปลว่า ผู้ด้อมไปในที่มืด จึงใช้เรียกพวกราक्षส ความสว่าง คือ กลางวันหรือฤดูร้อน ได้แก่ พระราม ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากสุริยะ (สุริยวงศ์) กสิกรรม ได้แก่ สีดา ซึ่งตามรูปศัพท์แปลว่า รอยไถ ในรามายณะก็แสดงแล้วว่าสีดาเกิดจากดิน คือ หัวชนกไถได้มา ที่ทศกัณฐ์ลักพาตีดาไปคือความมืดเข้าครอบงำ กระทำให้การไถหว่านพืชพันธุ์ธัญชาติ ต้องหยุดชะงักไป ต่อเมื่ออาทิตย์อุทัยในวันรุ่งขึ้นหรือสิ้นฤดูหนาว เปลี่ยนเป็นฤดูร้อนขับความมืดไป แล้ว จึงจะประกอบกสิกรรมต่อไปได้ อันเปรียบด้วย พระรามสังหารทศกัณฐ์ได้นำสีดากลับคืนมา (กรมศิลปากร, 2546, หน้า 28-31) เรื่องที่จะเป็นรามายณะของโบราณคงแยกกันอยู่เป็นสามตอน คือ เรื่องพระราม เรื่องราพณ์ และเรื่องหนุมาน หาเรื่องอื่นมาแทรกเพื่อเชื่อมหัวต่อ โครงเรื่องให้เข้ากัน (กรมศิลปากร, 2546, หน้า 40-42)

นอกเหนือจากรามายณะของวาลมิกิในอินเดียยังมีรามายณะในคัมภีร์มหาภารต เรียกว่า ราโมปาขยาน รามายณะในคัมภีร์ปุราณะ รามายณะฉบับกาลิทาสและตุลสิทาส (กรมศิลปากร, 2546, หน้า 84) รามายณะสำหรับเล่นหนังเล่นละครตอนที่ขึ้นชื่อ คือมหาวิโรจิตและอุตตรามจรีตของ ภวภูติและหนุมานนาฏกะหรือมหานาฏกะ ของกวีทาโมทรมิสระ (กรมศิลปากร, 2546, หน้า 101)

ก็ อยู่โพธิ์ (2516, หน้า 133-149) วิจัยไว้ใน “เล่าเรื่องหนังสือรามเกียรติ์” เกี่ยวกับ “การเปรียบเทียบรามเกียรติ์หลายสำนวน ได้แก่ เปรียบเทียบ รามเกียรติ์บทพากย์เก่าที่สันนิษฐานว่าเป็น บทพากย์สมัยกรุงศรีอยุธยา เกิดในราวตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ. 2231) ลงมาถึง รัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ (พ.ศ. 2301) กับพระราชนิพนธ์แปลงในรัชกาลที่ 2 เปรียบเทียบ นรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี กับ ฉบับพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 1 โดยให้ข้อสังเกตว่า ลำดับเรื่องก่อนหลังไม่เหมือนกัน และแม้เนื้อเรื่องตรงกัน แต่บทกลอน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ยาวกว่าเพราะกล่าวลีลาชยียาวมาก

กล่าวถึงอัตลักษณ์ลักษณะนิสัยของตัวละครในรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ถึงการไฝ่ธรรมของตัวละคร ได้แก่พระอิศวร นั่งสนทนาธรรมกับพระฤาษีนารอท นางมณฑาพลอบทศกรรมในทางธรรม พระโคบุตรฤาษีสอนทศกรรม แต่โวหารการประพันธ์ส่วนรวมยังคงแสดงให้เห็นนิสัยห้าวหาญของตัวละคร อย่างที่เรียกว่า “Daring spirit” บางตอนทรงหยอดโวหารการนิพนธ์ตามความรู้สึกสนุกในอารมณ์ ที่เรียกว่า “Sense of humour” (ก๊อปปี้, 2516, หน้า 170-175)

สมพร สิงห์โต (2517, หน้า 9-14) วิจัยไว้ว่า “รามายณะมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นทั้งตำนานของวีรบุรุษในประวัติศาสตร์ของชาติและเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นสังคมและวัฒนธรรมของสมัยนั้น รามายณะมีความสำคัญในทางวรรณคดี เป็นบ่อเกิดแหล่งสำคัญของวรรณคดีสันสกฤตอีกมากมาย รามายณะมีความสำคัญในทางศาสนา เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของนิกายไวษณพ

รามายณะมีจุดเริ่มต้นที่เมืองอโยธยา เมืองหลวงของแคว้นโกศลตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำ “สรยู” ในรัชสมัยของกษัตริย์ทศรถเชื้อสาย “อิกษวากุ” ผู้เป็นโอรสของ “พระมนูไว้้วสวัต” (หน้า 13-14) สันนิษฐานที่มาของรามายณะ

1. เป็นเรื่องราวของชนชาติอารยันที่เข้ามาในอินเดีย(หน้า 15)
2. เป็นรูปของสัญลักษณ์หรือการเปรียบเทียบ (หน้า 19)
3. เป็นเรื่องจำลองจากทวยเทพปรัมปราของอินเดีย (หน้า 19)
4. เป็นเรื่องเล่าจากนิทานชาดก (หน้า 25)

รามเกียรติ์รัชกาล 2 รัชกาล 4 รัชกาล 5 สืบเนื่องมาจากรามเกียรติ์รัชกาลที่ 1

รามเกียรติ์รัชกาลที่ 1 สืบเนื่องมาจากนิยายชาโวราณเช่นรามายณะของโยคีศวร

รามเกียรติ์รัชกาลที่ 1 สืบเนื่องมาจากนิทานพระรามในอินเดียได้

รามเกียรติ์รัชกาลที่ 6 สืบเนื่องมาจากคัมภีร์รามายณะของวาลมิกีฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 94)

รามเกียรติ์พ้องกับรามายณะ เช่น คำเรื่อง ลักษณะสำคัญของตัวละครแต่ละตัว อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ความโอ้อวดต่าง ๆ อันเป็นรสนิยมอันตรงกัน

รามเกียรติ์มีความผิดเพี้ยนไปจากรามายณะเพราะเหตุหลายประการ เช่น เราได้เรื่องราวบางตอนจากแหล่งอื่น เพิ่มเติมบางส่วนตามรสนิยม ดัดแปลงคติเชื่อบางอย่างให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และมีจุดประสงค์ในการแต่งที่แตกต่างจากรามายณะ (หน้า 292)

ชื่อตัวละครในรามเกียรติ์บางตัวต่างจากรามายณะของวาลมิกี (เฉพาะที่เพิ่มเติมจากบ่อเกิดรามเกียรติ์) (หน้า 162-167)

รามายณะฉบับสังสฤต

กพนธ์

กุมท

คุหะ

เคาตม

ชญา

ชามพวาน

ดาชกา

ตรีปุระ

ทวิวิท

ทุนทุพี

นันทา

ปรศุราม

มกรากษะ

มยะ

มหาปรีศวะ

มันดรา

รุมมา

ราวณะ ทศศรีวะ

ลพณ์

วสิษฐะ

วิราธ

วิฑูษัชหะ

ศตพล

ศรุตเกียรติ

ศูกะ สารณ

สรมา

สดานนท์

สุกตนิษณ์

สุมันตระ

รามเกียรติ์ของไทย

กมล

โกมุท

ขุขัน

โคตม

ศดา

ชมพูปาน

กากนาสูร

ตรีปรัม

ทวิพิท

ทรพี

เบญจกาย

รามสูร

มังกรกัญฐ์

มยัน

เปาวนาสูร

กัจจิ

แก้วดารา

ราพนาสูร ทศกัณฐ์

จักรวรรค์

วสิษฐ์

พิราพ

ชีวหา

สัตพลี

เกียรติสุดา

สุกसार

ตรีชาดา

สุขามันตัน

สุทศน์

สุมันตัน

หิรัณยเกษะ	หิรัณยักษ์
เหมา	บุษมาลี
องคท	องคต
อภัยปนะ	กัมปัน
อภัยยะ	อภัย
อดิกาย	อิทธิกาย มหากาย
อโยมุขี	ยักษมุขี
อภัยกุมาร	สหัสกุมาร
อัญญา	สวาหะ
อิทวีกา	มลิกา
อัสกามุข	โซติมุข

กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (2519) ได้ทรงกล่าวถึงวรรณคดีไว้ใน “เรื่องพระราม” ว่า “บรรดาวรรณคดีแผนกนาฏศาสตร์ของไทยเรื่องอะไรย่อมไม่มีชื่อเสียงแพร่หลายเท่าเรื่องรามเกียรติ์... หากจะจัดให้เป็น “มหากาพย์” ของไทยสักกึ่งหนึ่งเขียนมหากาพย์และรามายณะของสัถกฤตหรืออิลลิอาดและโอดิสเสของกรีกก็น่าจะพูดได้ตามส่วน” รามเกียรติ์หรือนิทานพระรามเป็นวรรณกรรมที่แพร่หลายหลากหลายสำนวน ได้แก่ รามายณะ รามจิตรมโนส พระรามชาดก เรียมเกร์ ยามะชัตค่อ พระลักพะลาม พรหมจักร ลังกาสีบท อูสาบารส และรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 1- รัชกาลที่ 2” (หน้า 94)

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522) วิจัยไว้ใน “รามเกียรติ์ปริทัศน์” ว่า รามเกียรติ์เป็นเรื่องที่ได้รับนิยมนิยมจากกวีและคนทั่วไปอย่างกว้างขวางจนถึงกับนำเอาชื่อของบุคคลในเรื่องมาตั้งเป็นชื่อ (หน้า 3-9) ดังต่อไปนี้

1. เป็นชื่อกษัตริย์และราชทินนาม เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 และ 2 พระรามเมศวร ขุนรามราชนพ ขุนรามเดชะ พระรามอินทรา
2. เป็นชื่อเมืองหลวงของไทย “กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา”
3. เป็นเรื่องที่มีอ้างอิงอยู่ในวรรณคดีไทยต่าง ๆ เช่น โองการแข่งน้ำ ลิลิตยวนพ่าย ไคร่คั่นทวาทศมาส สมัยสมเด็จพระนารายณ์ คำสรวลศรีปราชญ์ กาพย์ห่อโคลงของพระศรีมโหสถ กาพย์ห่อโคลงนิราศพระบาท บุนนาคคำฉันท์ บทละครเรื่องนางมโนราห์ บทละครเรื่องสังข์ทอง สมัยกรุงศรีฯ นิราศพระยามหานุภาพ ลิลิตตะเลงพ่าย แห่บายศรีของแก่นิราศพระบาท (สุนทรภู่)

รามเกียรติ์คือกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมที่เป็นแหล่งกำเนิดเรื่อง และสภาพของสังคมในสมัยที่นำมาดัดแปลงแก้ไข หรือเรียบเรียงใหม่ (หน้า 10-11) รามเกียรติ์สะท้อนคตินิเวศน์หรือวิถีของประชาชน (หน้า 12) บ่อเกิดสำคัญแห่งเรื่องรามเกียรติ์มีอยู่ 3 บ่อ

1. คัมภีร์รามายณะ (หน้า 103-111) มีหลายฉบับ

- 1.1 รามายณะสันสกฤต
- 1.2 รามายณะของวาลมิกิ
- 1.3 ราโมปยาน
- 1.4 รามายณะในปุราณะ
- 1.5 อาชยดรามายณะ
- 1.6 โยคะวศิษฐ์รามายณะ
- 1.7 อัษฎดรามายณะ
- 1.8 รามายณะฉบับกาลิลาส
- 1.9 รามวปาลหวัยของกวีราช
- 1.10 รามววิลาสของวิศนาถ
- 1.11 รามวราชของภักฎิ
- 1.12 รามายณะมัญจรีของเกษเมทร
- 1.13 ชานกีหรณของกุมารทาส
- 1.14 รามจันทรจรีตสารของอัคณิวาส
- 1.15 รามุนาถาภุทัย

2. รามายณะสำหรับเล่นหนังเล่นละคร

- 2.1 มหาวีรจรีต
- 2.2 อุดตตรามจรีต
- 2.3 หนุมานนาฏกะ
- 2.4 อนรรฆรามวะ
- 2.5 พาลรามายณะ
- 2.6 ทูตางคต
- 2.7 อภิเศกนาฏกะ
- 2.8 ประดิมานาฏกะ

3. รามายณะกาพย์จัมปูก คือแต่งเป็นร้อยแก้วปนกาพย์

- 3.1 รามายณะจัมปูกของพระเจ้าวชิตรรกราช

- 3.2 รามจันทรจัมปูกงกีจันทร
 - 3.3 รามายณะจัมปูกงภาสกี
 4. รามายณะปรากฏต
 - 4.1 รามายณะของกวีตูลิทาส
 - 4.2 คีตวลีของกวีตูลิทาส
 - 4.3 กวิตดาวลีของกวีตูลิทาส
 - 4.4 วินัยปัดตริกของกวีตูลิทาส
 5. รามาวตารจิตของกวีทิวาการประกาศัญญ์
 6. รามายณะของศาสนาจีน
 - 6.1 รามายณะตริษัษฐีศตกาบุรุษจิตของเหมจันทร
 - 6.2 อุตตรปุราณะของคุณภัทราจารย์
 - 6.3 ปัมปะรามายณะของกวีนาคจันทร
 - 6.4 รามกถาวตารของเทวจันทร
 - 6.5 ปัมปุราณะของรวิเชณ
 - 6.6 ธรรมปริกษาของอมิตคิต
 7. รามายณะเบงกาลี
 - 7.1 รามายณะเบงกาลีของเกียรติवास
 - 7.2 รามายณะเบงกาลีของกวีหญิงจันทราวดี
 - 7.3 รามายณะของกวีจันทร
 - 7.4 รามายณะของกงคาทาส
 8. รามายณะทราวีกา
 - 8.1 มยิลิราพน
 9. รามายณะในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น
 - 9.1 รามายณะอินโดนีเซีย รามายณะเขมร รามายณะญวน
 - 9.2 รามายณะพม่า หรือ รามซัด รามายณะลาว หรือ พระรามชาดก
- คัมภีร์ปุราณะ (หน้า 76-81) เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมข้อความซึ่งพระผู้เป็นเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งได้ตรัสแสดงแก่มหาฤาษีโดยมากแต่งหลังหนังสือ อิติहास (ตำนานของวีรบุรุษ) ปุราณะแสดงเรื่องวีรบุรุษผู้ที่ได้รับการยกย่อง ปุราณะมีทั้งหมด 18 อุปราณะอีก 18 จัดแบ่งเป็น 3 นิกาย ๆ ละ 6 คัมภีร์ดังนี้

1. ราชัสยนิกาย

- 1.1 พรหมปุราณะ
- 1.2 พรหมานทปุราณะ
- 1.3 พรหมไวยวรรตปุราณะ
- 1.4 มารกัณเฑาะปุราณะ
- 1.5 ภวิษยะปุราณะ
- 1.6 วามนปุราณะ
2. สัตตวิกนิกาย
 - 2.1 วิษณุปุราณะ
 - 2.2 นาทรียปุราณะ
 - 2.3 ภาควัตปุราณะ
 - 2.4 ครุฑปุราณะ
 - 2.5 ปัทมะปุราณะ
 - 2.6 วราหะปุราณะ
3. ตามัสยะนิกาย
 - 3.1 มัตสยะปุราณะ
 - 3.2 กูรุมะปุราณะ
 - 3.3 ลิงคปุราณะ
 - 3.4 ศิวะปุราณะ
 - 3.5 สกัณฑปุราณะ
 - 3.6 อัคนิปุราณะ

หนุมานนาฏกะ แปลได้ว่า “ละครเรื่องหนุมาน” เป็นละครสันสกฤต ชนิดที่เรียกว่า “นาฏกะ” ตามตำนานแห่งเรื่องนี้มีข้อความว่า หนุมานเองได้เป็นผู้แต่งเรื่องของตน และได้จารึกไว้ที่หน้าผา พระวาลมิกิณี ผู้นิพนธ์รามายณะได้เห็นหนังสือนี้แล้วมีความวิตกว่า จะเป็นหนังสือที่แข่งกับรามายณะ “เรื่องของพระราม” ก็ได้เอาศิลาไปโยนทะเล ศิลาจารึกได้จมอยู่ในทะเลหลายร้อยปีจนมีผู้พบแผ่นศิลานำไปถวายท้าวโกหกเทพ ผู้ครองนครธรา แผ่นศิลาจารึกไม่ครบเรื่องราว ท้าวโกหกเทพใช้ให้จินตกวี ชื่อ ทาโมทรมิศระเป็นผู้จัดการตกแต่งเรื่องขึ้นใหม่ เป็นรูปละครชนิดนาฏกะอย่างที่เห็นอยู่ ตามคำสันนิษฐานของอาจารย์วิลสัน นักปราชญ์ชาวอังกฤษ หนังสือแต่งขึ้นในราวศตวรรษที่ 16 หรือที่ 17 แห่งพุทธกาล (หน้า 82)

ศิวาพร ฐิตะฐาน (2522, หน้า 224-229) วิจัยไว้ว่า “เมื่อพิจารณาการดำเนินเรื่องในรามเกียรติ์เปรียบเทียบกับสำนวนท้องถิ่น มีแนวโน้มการพัฒนาจากมหากาพย์สู่นิทานพื้นบ้าน

มีการตัดตัวละครรวมถึงเรื่องราวออกเหลือแต่ตัวละครและตอนที่สำคัญ คลายลักษณะ ความซับซ้อนสู่ความเรียบง่าย เปลี่ยนรายละเอียดเพื่อนเน้นความขัดแย้งของตัวเองและตัวโกง ปรับเปลี่ยนบรรยากาศของเรื่องให้เป็นแบบท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความผูกพันกับวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างเหนียวแน่น มีการโยงชื่อกับสถานที่ต่าง ๆ สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงในการถ่ายทอดคือ โคลงเรื่อง หรือเอกลักษณ์ของนิทาน นิทานพระราชมหากษัตริย์ยังรักษาเอกลักษณ์ของนิทานพระราชมหากษัตริย์ ซึ่งถือว่ามิกซ์ของการอนุรักษ์ตนเองอยู่”

ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ และสุมาลย์ บ้านกล้วย (2524, หน้า 3-4) วิจัยไว้ว่า “ตั้งแต่สมัยอยุธยาที่มีหลักฐานแน่นอนว่าเรื่องรามเกียรติ์เป็นที่แพร่หลายทั้งในรูปนิทานและการละเล่นโขน และหนังใหญ่ ตลอดจนมาถึงสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะกรณีของโขนนั้น มีการแสดงอยู่เป็นประจำทั้งในงานมงคลและงานศพ คนไทย..ดูโขนตอนใดตอนหนึ่งไม่รู้สึกรำคาญซึ่งในบทบาทของตัวละครเพราะจับต้นชนปลายไม่ถูก คนต่างประเทศที่มาดูโขนก็อาจรู้สึกเช่นเดียวกัน เพราะเห็นว่าไม่เหมือนกับเรื่องพระราชมหากษัตริย์ที่เขารู้จัก

ฉัตรชัย ว่องกสิกรณ์ (2529, หน้า 548-550) วิจัยไว้ว่า คนไทยรู้จักนิทานพระราชมหากษัตริย์มาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยจากข้อความบนหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 3 บรรทัดที่ 22-23 ที่ว่า “จารึกอันหนึ่งมีในถ้ำชื่อถ้ำพระราม อยู่ฝั่งแม่น้ำลพบุรี” รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชการศึกษาในด้านผู้แต่งน่าจะมีคนเดียวเท่านั้นคือการวิเคราะห์ทำจากการเปรียบเทียบสำนวนกลอน จากวรรณคดีร่วมสมัยซึ่งมีกวีจำนวนไม่มากนัก บทละครรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นบทละครร้อยกรองที่มีความยาวที่สุดในบรรดาบทละครร้อยกรองของไทย แบ่งได้ทั้งหมด 146 ตอน สามารถนำไปใช้แสดงละครในหรือโขนโรงได้ตั้งแต่ฉบับ การเปิดเรื่องนิยมเปิดด้วยตัวพระหรือยักษ์ ไม่นิยมเปิดด้วยตัวนางหรือลิง มีอารมณ์ปรากฏได้แก่ รัก โศก รบ (ตื้นเต้น) ตลกขบขัน

กนกพร วิงวอน (2537) วิจัยพบว่า “ในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ลักษณะตัวละครที่สำคัญ แม้ว่าบทละครรามเกียรติ์จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้ามีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แต่ลักษณะนิสัยของตัวละคร ได้สะท้อนให้เห็นสภาพบุคคลที่มีชีวิตจิตใจเหมือนมนุษย์โดยทั่วไปมีความรัก โกรธ เกลียด เสียใจ...และแสดงให้เห็นด้านความประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามที่สังคมต้องการ”

มณีนัน พรหมสุทธิรักษ์ (2547, หน้า 83-84) วิจัยไว้ว่า “เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะรวบรวมเรื่องนิทานพระราชมหากษัตริย์กระจัดกระจายกันอยู่ให้สมบูรณ์ติดต่อกันทั้งเรื่อง แต่เมื่ออ่านบทละครฉบับนี้อย่างถี่ถ้วนตลอดตั้งแต่ต้นแผนกจนถึงกลอนวรรคสุดท้ายแล้ว จะพบว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

อาจมีพระประสงค์อื่น แทรกหรือแฝงอยู่ในการแต่งบทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับนี้ด้วยก็ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง บทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นพระราชประสงค์ และหรือพระราชคตินิยมบางประการในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกก็เป็นได้”

ราตรี จัตุรัส (2548) วิจัยไว้ว่า “รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ปรากฏแนวคิดที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง 3 ประการ ได้แก่ แนวคิดในการขยายราชอาณาจักร แนวคิดการมีข้าราชการที่จงรักภักดี และแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้ปกครอง ผ่านลีลาการประพันธ์ที่ไพเราะ เลือกใช้คำที่สื่อความหมายเข้าใจง่าย ประกอบในลีลาการประพันธ์ทำให้เห็นภาพเหตุการณ์ชัดเจน”

โนริย นวนานิช (2550, หน้า 242-247) วิจัยไว้ว่า “รามเกียรติ์เป็นงานสร้างสรรค์ที่ทำทลายการตีความได้เสมอ บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ เป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูวัฒนธรรมในยุคสร้างบ้านเมืองใหม่ การสร้างสรรค์ศิลปกรรมมีความสำคัญเทียบเท่ากับการสังคายนาพระไตรปิฎกและการตรากฎหมายศิลปะวรรณคดีเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งของความเจริญทางวัฒนธรรมเพื่อฝึกฝนใจประชาชนที่เพิ่งคลายจากความชั่วร้ายเลวร้ายมาเป็นความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณจนถึงขั้นพัฒนาตนไปสู่ความดีงามสูงสุดตามอุดมคติของพุทธศาสนา กล่าวได้ว่ารามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าและความสำคัญในแง่ที่สามารถบ่งชี้ความคาดหวังถึงความเจริญของกรุงรัตนโกสินทร์ในทัศนะของชนชั้นผู้นำ

เรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องที่มีความหมายเกี่ยวโยงกับเกียรติคุณของกษัตริย์มาเป็นเวลานาน แล้วดังที่มีบทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชก็ทรงเห็นว่าเรื่องรามเกียรติ์สามารถสื่อความหมายสำคัญบางประการจากราชสำนักสู่พสกนิกรจึงมีพระราชดำริให้ประชุมกวีในราชสำนักขึ้นแต่งเรื่องรามเกียรติ์เป็นฉบับหลวงซึ่งมีเนื้อหาโยงกับนัยการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ว่ามีความชอบธรรมเนื่องจากพระองค์ทรงเป็นผู้ปราบทุกข์เชื้อของแผ่นดินถึงแม้ว่าพระองค์ไม่ได้สืบราชสันตติวงศ์แต่ก็เป็นพระราชภารกิจสำคัญเช่นเดียวกับการกวาดล้างมาปราบทุกข์เชื้อของแผ่นดินของพระนารายณ์ในปางวราหะและปางรามาวตารดังที่ได้แสดงไว้ในร่ายนำ และในเนื้อเรื่องจะเห็นได้ว่าเนื้อเรื่องของรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 นั้นทรงเน้นภูมิหลังของตัวละครเอกเช่นพระรามนางสีดาซึ่งมีพระเป็นเจ้าและเหล่าเทวดานางฟ้าคอยช่วยเหลือซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นพระบุญญาธิการของตัวละครเหล่านั้นตลอดจนการสร้างตัวละครเชื้อสายเทวให้เป็นผู้ช่วยเหลือพระรามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ยังคงมีศีกสงครามติดพันอยู่สอดคล้องกับเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการทำศึกสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายธรรมและอธรรม บทละครเรื่องรามเกียรติ์

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 จึงมีเนื้อความโดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำศึกสงครามการชิงไหวชิงพริบเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามความดีงามของพระรามและความเก่งกล้าสามารถความจงรักภักดีของเหล่าเสนาอำมาตย์ช่วยให้พระรามได้รับชัยชนะเป็นการแสดงภาพของทหารและอำมาตย์ที่มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในขณะเดียวกันการที่พระรามมีผู้ช่วยเหลือที่ดั้นด้นนับได้ว่าเป็นเพราะบุญญาธิการของพระองค์ประกอบกับหลักการในการเป็นผู้นำที่ได้ใช้โลกทัศน์และศัพททางพุทธศาสนาอธิบายคุณค่าและพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครในแง่ที่ว่ามีปัญหาอันเนื่องจากองค์ประกอบทางจิตของชีวิตและเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาตามการสร้างสรรค์สภาพทางปัญญาของตนก็ไม่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มาช่วยได้เนื้อหาของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ทั้งสองสำนวนนี้ได้สื่อแสดงความคิดทางปรัชญาพุทธศาสนาในขณะที่ยังเป็นวรรณคดีที่มีความมุ่งหมายและความศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนาอันเพื่อชีวิตผาสุกในทางโลกซึ่งแตกต่างจากอุดมคติสูงสุดของพุทธศาสนิกชนที่จะต้องต่อสู้กับความโลภ โกรธ หลงด้วยตนเองจะเห็นได้แม้เนื้อเรื่องรามเกียรติ์จะเป็นเรื่องของพระผู้เป็นเจ้าในลัทธิพราหมณ์แต่เมื่อคนไทยรับเอาเรื่องรามเกียรติ์มาแล้วก็ปรับเนื้อหาให้เข้ากับโลกทัศน์ของคนไทยพฤติกรรมเยี่ยงปुरुषและการกระทำผิดของพระผู้เป็นเจ้าถึงขนาดฝ่าฝืนหลักแห่งศีลธรรมก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นที่จะนำตนไปสู่ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏเป็นสิ่งสำคัญกว่าคำเตือนท้าวพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 เป็นสิ่งบ่งชี้ว่าบทละครเรื่องรามเกียรติ์พยายามลดความสำคัญของพระผู้เป็นเจ้าด้วยปรัชญาพุทธศาสนา สอดคล้องกับตอนต้นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ที่ทรงแสดงพระเกียรติคุณอย่างธรรมราชาตามอุดมคติพุทธศาสนาในตอนท้ายพระราชนิพนธ์ก็ทรงแสดงว่าเรื่องรามเกียรติ์เป็นนิยายไสยคือเป็นเรื่องในลัทธิที่เชื่อพระผู้เป็นเจ้าไม่มีแก่นสารสิ่งใดจงปลงอนิจจังสังขารโยกกับอุดมการณ์พุทธศาสนาของรัฐในขณะนั้นด้วย”

рінฤทัย สัจจพันธุ์ (2553, หน้า 35) วิจัยไว้ใน “นามานุกรมรามเกียรติ์” ว่า “รามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่แสดงอานุภาพยิ่งใหญ่ ของสถาบันกษัตริย์ตามคติความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์คือสมมติเทพผู้อวตารลงมาปราบทุกข์เข็ญ นอกจากความศักดิ์สิทธิ์ของเทวกษัตริย์แล้ว ยังเน้นความมีคุณธรรมและเมตตาธรรม รามเกียรติ์เป็นบทละครใน ซึ่งหมายถึงละครของพระเจ้าแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ทรงสร้างสรรค์และอุปถัมภ์วรรณคดีเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องทั้งในรูปของวรรณศิลป์และศิลปะประเภทอื่น รามเกียรติ์จึงเป็นเรื่องสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ และเป็นเรื่องราวที่ส่งเสริมสถาบันกษัตริย์ให้มั่นคง รามเกียรติ์แสดงอุดมคติสูงสุดของสังคม คือธรรมต้องชนะอธรรม อันจะทำให้เกิดสันติสุขแก่โลก รามเกียรติ์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทย มีอิทธิพลแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตไทยตลอดมา รามเกียรติ์ได้รับการถ่ายทอดรักษายาวต่อเนื่องในวิถีไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ในปัจจุบันบางครั้งมีการตีความเนื้อหาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน การแสดงโขนเรื่อง

รามเกียรติ์จึงทำให้มีการพัฒนาศิลปะต่าง ๆ บูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมกลมกลืน การแสดง
โขนเรื่องรามเกียรติ์จึงเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมอันสูงค่ายิ่งและเป็นเอกลักษณ์แห่ง
ศิลปะการแสดงของไทย"

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ตัวละครในรามเกียรติ์

เสถียร โกเศศและนาคะประทีป (2515, หน้า 133-134) ศึกษาวิจัยไว้ใน "อุปกรณ
รามเกียรติ์" ว่า "ในรามายณะเบงกาลี ฉบับเกียรติवास อินทรชิตได้พรใคร่ฆ่าไม่ตาย เว้นแต่ผู้ได้
บำเพ็ญพรตไม่กิน ไม่นอนไม่เห็นหน้าผู้หญิงตั้งสิบสี่ปีจึงจะฆ่าอินทรชิตได้ พระลักษมณ์ไม่ได้นอน
ตลอดสิบสี่ปีเพราะคอยถือธนูเฝ้าระวังอยู่ที่ทวารอาศรมทุกคืน ในคืนแรกความง่วงเข้าสู่ จึงเอา
สายธนูมัดนางนิทรเทวีไว้และขอมปล่อยตัวไปเมื่อนางนิทรเทวีขอมสัญญาว่าระหว่างสิบสี่ปีจะไม่
มาสู่พระลักษมณ์อีกพระลักษมณ์ไม่เคยมองหน้านางสีดา จำสว่ຍพระศอหรือทับพระทรงไม่ได้
จำได้แต่ทองข้อพระบาทของนางสีดา พระลักษมณ์เก็บผลไม้ที่พระรามประทานให้ทุกวันมาขึ้นขัน
การไม่รับประทานอาหาร ขาด เพียง 7 วัน ที่ไม่ได้เก็บผลไม้ คือ วันที่ทราบข่าวบิดาสิ้นพระชนม์
วันที่นางสีดาถูกราพณ์พาไป วันที่ถูกนาคบาอินทรชิต วันที่สีดาลอมถูกตัดศีรษะ(นางลอย) วันที่
ถูกมเหสีราพณ์ (ไมยราพ) ลักพาไปบาดาล วันที่ถูกหอกศักดิ์เสลของราพณ์สลับไป (หอกกบิลพัทธ์)
วันที่ราพณ์ตาย"

ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ และ สุมาลย์ บ้านกล้วย (2525) วิจัยไว้ว่า "ตัวละครในเรื่อง
รามเกียรติ์จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับ อิทธิฤทธิ์ประจำตัวหรืออาวุธวิเศษฐานะหรือ
บทบาทในเรื่อง นิสัยใจคอประจำตัว และพรหมลิขิต" (หน้า 21-21) ตัวละครพระราม พระรามมี
รัศมีสีเขียวพรายพรรณ คล้ายกันกับนิลมนังงามกว่ากษัตริย์ทั้งปวงหมด (หน้า 23) ไม่ค่อยปรากฏ
ความรอบคอบรู้จักแก้ปัญหาในพฤติกรรมของพระราม (หน้า 31) พระรามจะแสดงความรักเมตตา
ต่อพระลักษมณ์ซึ่งใกล้ชิดพระรามมากเสมอ ไม่เคยมีถ้อยคำที่แสดงความโกรธหรือข่มขู่บ่อยเลย
(หน้า 30-31) พระรามหมดความสุขทำให้โลกไม่เป็นสุขไปด้วย (หน้า 34) แม้พระรามจะโกรธเมื่อ
ใครทำผิด แต่ก็ให้มีการพิจารณาโทษอย่างยุติธรรมเสมอ (หน้า 37) เมื่อจะสังหารศัตรู พระรามมัก
ปรากฏร่างเป็นพระนารายณ์เพื่อให้ศัตรูรู้สำนึกผิด (หน้า 44) ในรามายณะ วิษณุแบ่งภาคอวตารเป็น
โอรัสทั้งสี่ของท้าวทศรถ อนุชาหาใช่เป็นเทพอาวุธดังเช่นในรามเกียรติ์" (หน้า 50) ตัวละครพระ
ลักษมณ์เป็นมนุษย์มีกายสีเหลืองคล้ายทองทา (หน้า 85) พระลักษมณ์สนิทสนมกับพระราม
มากกว่าพี่น้องอื่น ๆ (หน้า 86) พระลักษมณ์เลือกปรนนิบัติพระรามแทนการอยู่ปรนนิบัติบิดา
มารดา (หน้า 86) ลักษณะของพระลักษมณ์ที่มีต่อพระราม(หน้า 87-90)

1. พระลักษมณ์มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระราม

กระหายหิว พระพรหมสาปให้หลับครึ่งละหกเดือน แล้วตื่นเพียงครึ่งละหนึ่งวัน ในการบริโภคกำลังมหาศาลมากกว่าใช้ไฟหุงพิริบ และความสามารถ เมื่อรบนจนเลือดขึ้นหน้ากุมภกรรณก็กลืนกินผู้ที่อยู่ใกล้โดยไม่เลือกว่าเป็นไพร่พลฝ่ายตนเองหรือฝ่ายศัตรู (หน้า 112)

ตัวละครพิเภกเป็นยักษ์กายสีเขียว มีสติปัญญาหลักแหลม แต่มีฤทธิ์อ่อนรู้วิชาโหราศาสตร์ ทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง (หน้า 113) พิเภกยึดมั่นในสังขารมเข้าสู่ฝ่ายธรรมะ โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของสายเลือดในรามายณะ วิถีขณะมีใช้เวสสุยานเช่นพิเภก กล่าวหาญ ไม่ขาดคกัวในการสู้รบ ออกสนามรบหลายครั้งต่างจากพิเภกซึ่งไม่ได้จับอาวุธช่วยรบ (หน้า 120-121) ตัวละครหนุมานเป็นวานรเผือก มีคุณทลชนเพชรเขี้ยวมนิ มีฤทธิ์เหาะได้ แปลงกายได้ เกิดปีฆาลเดือนสาม วันอังคาร คลอดจากปากนางสวหะ มีพระพายเป็นบิดา (หน้า 160) หนุมานมีลักษณะมีความอ่อนน้อมและยอมรับผิด รับใช้ผู้ใหญ่ว่าได้ทุกขี้ได้ยาก รู้จักเลือกเจ้านาย ไม่ยุ่งเกี่ยวในข้อพิพาทส่วนตัวของผู้ใหญ่ จี๋เล่นชอบลองดี รับใช้นายอย่างเต็มความสามารถ แต่บางครั้งก็ปฏิบัติเกินคำสั่ง ไม่ค่อยอยู่ในระเบียบวินัย รู้จักใช้เหตุผลให้เป็นประโยชน์ ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระราม กล่าวสาทำงานยากที่ไม่มีใครกล้าอาสา มีฤทธิ์เดชมาก รอบรู้ในกลศึก สู้รบโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก เจ้าชูแต่แบ่งเรื่องงานเรื่องส่วนตัว รู้จักที่ต่ำที่สูง (หน้า 160-180) ในรามายณะ หนุมาน พูจาแบบผู้มีความรู้สูงเหมาะที่จะเป็นทูต ถือพรหมจรรย์ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับสตรีใดในแ่งฐสาวเลย เป็นผู้มีฤทธิ์มาก กล่าวหาญ มีลักษณะคล้ายกับพราหมณ์ผู้รอบรู้พระเวท ผิดกับหนุมานในรามเกียรติ์ที่ดูเป็นวานรเด่นชัด ชุกชน น้าเอ็นดูมากกว่าน้าบถือ (หน้า 183-4)

พระมหาพุทธรักษ์ ปราบนอก (2540, บทคัดย่อ) วิจัยไว้ว่า “คัมภีร์อุปนิษัตติอธิบายพรหมเป็นสองชนิดคือ พรหมที่เป็นนปุงสกลิงค์ (ไม่ใช่เพศชายไม่ใช่เพศหญิง) และพรหมที่เป็นสตรีลิงค์ (เพศหญิง) พรหมชนิดแรกใช้แสดงความจริงสูงสุด หรืออันติมสัจจะ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถที่จะอธิบายถึงได้ด้วยคำพูด เป็นสิ่งที่มีอยู่เพียงหนึ่งเดียวไม่มีสอง พรหมชนิดนี้จะอธิบายได้ในลักษณะที่เป็นปฏิเสธเท่านั้น เช่น ไม่ใช่สิ่งนี้ ไม่ใช่สิ่งนั้น ส่วนพรหมชนิดที่สองใช้แสดงแทนพระเจ้าสูงสุด ผู้เป็นผู้สร้าง (พระพรหม) ผู้ดำรงรักษา (พระวิษณุ) และผู้ทำลายโลก (พระศิวะ) ที่เรียกว่า สคณพรหมัน ซึ่งมีคุณสมบัติที่พิเศษต่าง ๆ เช่น เป็นสรรพวิญ เป็นสรรพวิญ และมีศักดานุภาพในการสร้างพิทักษ์และทำลายเป็นต้น”

พรณี กัมมสุทธิ (2541, หน้า 158-165) วิจัยไว้ว่า “สายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเบื้องบน หรือเหตุการณ์บน โลกมนุษย์สัมพันธ์กับหรือเป็นที่ล่วงรู้โดยสติปัญญาหรือมีบุญบารมีเหนือมนุษย์ พระรามถูกเนรเทศให้ออกบวช 14 ปี ทำให้พระรามได้ไปปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากพระอิศวร ในฐานะที่พระรามเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ พระรามคาดหวังว่าจะได้รับการอ่อนน้อมจากกษัตริย์อื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการปล่อยม้าอุปการพระรามมีอุปนิสัยที่ตีเหมาะแก่การ

เป็นผู้ว่า ซึ่งได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความสามารถในการใช้ภาษา การเป็นผู้รักษาความสัตย์ และเห็นแก่ความสุขของผู้อื่นมากกว่าตนเอง พระรามได้ใช้อำนาจเป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมให้สามารถบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความเต็มใจโดยไม่มีการบังคับ อำนาจของพระรามแบ่งออกเป็น อำนาจตามธรรมเนียมประเพณี และอำนาจบารมี พระรามถือเป็นสัญลักษณ์ของธรรมะ เป็นแบบอย่างของความดีความงามเลิศทุกประการ พระรามเป็นผู้ที่มีเชื้ออารมณที่ดี เป็นผู้มีเชื้อปัญญา สติปัญญาเฉลียวฉลาด ในสภาวะสงครามพระรามใช้นโยบายการผูกมิตรเพื่อหวังผลทางการรบ การใช้ทฤษฎีมณฑลของพระรามถือเป็นนโยบายที่ช่วยผ่อนปรนภาระทางการเมืองแก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกระชับสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเมืองให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ภาวินี โชติมณี (2543, หน้า 160) วิจัยไว้ว่า “ในรามเกียรติ์ โครงเรื่องหลักเป็นเรื่องการต่อสู้ช่วงชิง และต้องการชัยชนะ ความรู้สึกของผู้ต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้มากที่สุดย่อมต้องไม่มีความต้องการหรือรู้สึกที่จะเสียสละใด ๆ ...ตัวละครทุกตัว คือ ฝ่ายพลับพลา (พระราม) 5 ตัว คือ พระราม พระลักษมณ์ หนุมาน พระมงกุฎ พระลบ และฝ่ายยักษ์ 13 ตัว คือ ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ อินทรชิต ไมยราพ สหัสเดชะ มัจฉานุ มุลพลัม มังกรกัณฐ์ สัทธาสูร วิรุณจำบัง ทศกัณฐ์วัน ทศกัณฐ์ และบรรลัยกัลป์ ได้แสดงพฤติกรรมการสู้รบเพื่อที่จะเอาชนะฝ่ายปฏิบัติ”

สันติ วงศ์บุญลักษณ์ (2544, หน้า 132-133) วิจัยไว้ว่า “การนำเสนอในลักษณะสัญลักษณ์ คือ การนำเสนอตัวละครโดยใช้กลวิธีเน้นให้คิดแทนการบอกตรง ๆ ด้วยการให้นักเป็นสัญลักษณ์ให้ผู้อ่านเกิดความคิดหรือเกิดภาพขึ้นในใจ ได้แก่ ครุฑ เป็นสัญลักษณ์แทนฝ่ายพระราม พระพรต พระสัตรุต นกกระเด็นเป็นสัญลักษณ์สืบเนื่องมาจากความเชื่อว่าจะมีอันตราย นกแสก กา และแร้งเป็นสัญลักษณ์สืบเนื่องมาจากความเชื่อ หมายถึงความพ่ายแพ้ หรือความตาย ตัวละครประเภทนกมีบทบาทที่เกี่ยวกับความขัดแย้งมากที่สุด”

พัชลิน จินนุ่น (2547, หน้า 9) วิจัยไว้ว่า “หนุมานเป็นตัวละครที่สมจริงและอยู่ในอุดมคติ รามเกียรติ์ของล้านน่านำเสนอหนุมานในลักษณะที่ดั่งราม รามเกียรติ์ภาคอีสานนำเสนอหนุมานในลักษณะพระเอกของนิทาน รามเกียรติ์ภาคตะวันตกนำเสนอหนุมานให้เป็นตัวตลก รามเกียรติ์ภาคใต้นำเสนอหนุมานเป็นลักษณะของคนฉลาด ลักษณะที่สำคัญของหนุมานที่ปรากฏในทุกสำนวน คือเป็นทหารที่มีความจงรักภักดี และมีความสามารถทางการรบ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่สุดของผู้มีสถานะเป็นทหาร”

เฟรเดอริก บี กอสส์ (2550, หน้า 4) วิจัยไว้ว่า “พระอนุชาทั้งสาม คือ พระลักษมณ์ สุคริพ และพิเภก มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในเรื่องความสัมพันธ์กับพระเชษฐา แบ่งออกได้เป็นสี่ประการนั้น คือ จงรักภักดี เชื่อฟัง เคารพ และยอมทำตาม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นตัวกำหนดบทบาทพระอนุชาในเรื่องรามเกียรติ์ อาจถือได้ว่าพระอนุชาทั้งสามพระองค์เป็นแบบอย่างของพระอนุชาใน

อุดมคติ จากการศึกษาพบว่าสังคมไทยยังคงรักษาไว้ซึ่งการดำรงชีวิตตามหลักอุดมคติที่ได้จากพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นอนุชาดังปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์”

โนเรียน ววานิช (2550, หน้า 242-247) วิจัยไว้ว่า “พระผู้ทรงนิพนธ์ได้สร้างตัวละครที่มีความสมจริงตัวละครแสดงบทบาทสอดคล้องกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยทศกัณฐ์ตัวละครเอกผู้มีบทบาทเป็นผู้สร้างปัญหาในโครงเรื่องหลักมีลักษณะนิสัยทำตามความปรารถนาของตนเองไม่มีสติคิดใคร่ครวญถึงความผิดชอบชั่วดีหลงอยู่ในอำนาจคะเเล้วยังมีจิตทรนงไม่ฟังผู้ใดทศกัณฐ์เป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่มีทุกอย่างเพียบพร้อมและดีกว่าผู้อื่นกว่าได้ใช้กลวิธีการประพันธ์โดยให้ทศกัณฐ์มีสิบเสียวสิบพักตร์ยี่สิบกรเป็นสัญลักษณ์แทนคุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่เหนือกว่าบุคคลทั่วไปแต่ทศกัณฐ์มีดวงใจเพียงดวงเดียวแล้วยังไม่ได้อยู่กับตัวทศกัณฐ์จึงมีความหลงที่ดูเหมือนมากกว่าปกติไม่มีปัญญาที่จะขัดด้านมีดของตนเองลักพานางสีดาโดยไม่ฟังคำเตือนของผู้ที่หวังดีทำให้เกิดศึกประชิดเมืองจนต้องประสพหายนะครั้งยิ่งใหญ่สูญเสียญาติมิตรบ้านเมืองและชีวิตไปการที่วิใช้กลวิธีที่แสดงความอ่อนแอและความหวาดหวั่นของทศกัณฐ์เมื่อรู้ว่าต้องพ่ายแพ้และต้องตายด้วยน้ำมือของศัตรูนั้นทำให้ทศกัณฐ์เป็นตัวละครฝ่ายธรรมที่ผู้อ่านร่วมรับรู้อารมณ์ความรู้สึกสร้างความเข้าใจและเห็นใจในความผิดพลาดความน่าสลดใจดังกล่าวนี้ยังชัดเจนด้วยการต่อสู้จนถึงที่สุดแม้รู้ว่าต้องตายก็ถือว่าเป็นการรักษาศักดิ์ศรีของชีวิตซึ่งเป็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์

คุณธรรมเป็นจุดเด่นของพระรามตัวเอกฝ่ายธรรมซึ่งแม้ว่าเป็นพระนารายณ์อวตารแต่ก็ต้องเผชิญกับปัญหาในชีวิตเช่นเดียวกับปुरुชนพระรามในฐานะที่เป็นมนุษย์ปुरुชนต้องต่อสู้กับศัตรูซึ่งมีสถานะมั่นคงมากกว่าเพื่อช่วงชิงนางสีดาตามเหลือของพระองค์คืนมาพระรามต้องใช้ความมานะอุตสาหะและพระปรีชาญาณในการรักษาศักดิ์ศรีของพระองค์และพระมเหสีสอดคล้องกับหน้าที่ตามที่ได้ไว้อุปฐมาพิเภกเป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่มีหน้าที่ตามการเตรียมการที่มีมาก่อนความขัดแย้งในจิตใจของพิเภกอันเนื่องด้วยความผูกพันในสายเลือดกับญาติวงศ์ในชาตินี้ถูกแบ่งเบาลงด้วยภาระหน้าที่ที่ต้องช่วยพระรามปราบยักษ์และความอาธรรมของทศกัณฐ์ความหวุ่นไหวในจิตใจของพระลักษมณ์เมื่อต้องทำตามคำสั่งของพระรามหรือการกดดันของนางสีดาซึ่งขัดแย้งกับความเห็นของพระองค์ความลำบากใจของกุมภกรรณที่ต้องกระทำตามความปรารถนาอันไม่ชอบธรรมของทศกัณฐ์การระงับความหวาดหวั่นของอินทรชิตด้วยศักดิ์ศรีเมื่อรู้ว่ากำลังเผชิญกับความตายเป็นนวลลักษณะของกลวิธีการประพันธ์ในสมัยรัตน โกสินทร์ตอนต้นที่สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจของตัวละครฝ่ายปฏิกิริยาอันเกิดจากความขัดแย้งในจิตใจการแสดง ความอ่อนแอหวาดหวั่นในจิตใจการแสดงคุณค่าความดีในส่วนลึกของตัวละครฝ่ายธรรมและการแสดงจุดต่างพร้อยของตัวละครฝ่ายธรรมช่วยให้ตัวละครในรามเกียรติ์มีความสมจริงมากกว่าตัวละครในรามายณะซึ่งเป็นตัวละครแบบอุดมคติ”

สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม และ อาทิตย์ คุรณัธร (2553, บทคัดย่อ) วิจัยไว้ว่า “รามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมประจำชาติและเครื่องประดับพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ไทย (หน้า 1) วรรณกรรมคำสอนที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องรามเกียรติ์ที่เก่าแก่ที่สุด คือ โคลงทศรถสอนพระราม และ โคลงพาลีสอนน้อง พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศในสมัยอยุธยา (หน้า 4) เรื่องทศรถสอนพระรามเป็นการสอนราชวัตรปฏิบัติของพระมหากษัตริย์ เรื่องพาลีสอนน้องและ ทศกัณฐ์สอนน้องเป็นการสอนวัตรปฏิบัติของข้าราชการ เรื่องพิเภกสอนเบญจกายเป็นการสอนวัตรปฏิบัติของสตรี โอกาสในการสอนคือเมื่อตัวละครผู้สอนต้องตาย ตัวละครผู้สอนต้องพลัดพราก และตัวละครผู้สอนจะมอบหมายภาระงานที่ยิ่งใหญ่”

рінฤทัย สัจจพันธุ์ (2554, หน้า 36) วิจัยไว้ใน “นามานุกรมรามเกียรติ์” ว่า “เพื่อจะทำให้เกิดสันติสุขแก่โลก พระราม พระลักษมณ์ และพลวานรทำสงครามสังหารยักษ์ร้ายครั้งแล้วครั้งเล่า ขจัดความชั่วร้ายไปจากโลก การเอาชนะศึกแต่ละครั้งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะยักษ์แต่ละตนมีฤทธิ์มาก ฝ่ายพระรามต้องทำลายกลศึกของศัตรูหลายครั้ง บางครั้งเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำต้องหาทางแก้ไข แม้จะสังหารทศกัณฐ์ได้แล้ว พระอนุชาและพระโอรสของพระรามก็ยังต้องทำศึกปราบยักษ์ร้ายอีกหลายครั้ง แต่ในที่สุดก็สามารถทำลายเผ่าพงศ์ยักษ์ได้ราบคาบ แสดงให้เห็นว่าความชั่วร้ายเกิดขึ้นอยู่เสมอ คนดีมีพันธกิจในการทำลายล้างความชั่วร้ายเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นอาจพิจารณาได้ว่า พระรามเป็นสัญลักษณ์ของความดีงามตามอุดมคติ พระรามเป็นคนดีสมบูรณ์แบบ เป็นลูกที่ดี พี่ที่ดี สามียที่ดี พ่อที่ดี และนายที่ดี แม้จะควบคุมอารมณ์ไม่ได้ในบางครั้งก็เป็นไปตามลักษณะปุถุชน ในขณะที่ทศกัณฐ์เป็นสัญลักษณ์ของความชั่ว มีกิเลสตัณหา หลงผิด ไม่ฟังผู้ทัดทาน ส่วนหนุมานเป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญาและพลังความสามารถของมนุษย์เป็นต้น

ประคอง กระแสชัย (2524, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยวรรณกรรม “พรหมจักร” รามเกียรติ์ ลำนวนทองถิ่นลานนาไทย ดันฉบับใบลาน จารึกด้วยอักษรลานนา จากวัดด้อมใต้ จังหวัดพะเยา ไว้ว่า “เรื่องพรหมจักรเป็นเรื่องที่อาศัยเค้าโครงเรื่องมาราจากรามเกียรติ์ โดยผู้แต่งนำมาดัดแปลงแก้ไขให้เป็นชาดก เพื่อสั่งสอนผู้อ่านผู้ฟังให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม ผู้แต่งใช้คำเรียบ ๆ ง่าย ๆ แต่ก็สมบูรณ์ด้วยความหมาย อันทำให้ผู้อ่านผู้ฟังนึกเห็นภาพพจน์ และเกิดอารมณ์สะท้อนใจร่วมไปกับผู้แต่งได้เป็นอย่างดี ทางด้านสังคม วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีของชาวลานนาไทยหลายประการ”

“แก่นสำคัญของเรื่องพรหมจักรอยู่ที่แสดงให้เห็นว่าธรรมะย่อมชนะอธรรม ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงกฎแห่งกรรม ส่วนที่เป็นรายละเอียดของเรื่องตลอดจนบทบาทของตัวละครบางตัว มีความผิดแผกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น พระรามซึ่งเป็นวิญญูวาทารในรามเกียรติ์ ได้กลายมาเป็นพระโพธิสัตว์ที่มุ่งบำเพ็ญบารมีในเรื่องพรหมจักร แต่ยังคงรักษาโครงเรื่องส่วนใหญ่ที่เป็นเอกลักษณ์

ของนิทานพระราม ได้แก่ พระรามประลองศร พระรามตามกวาง ทศกัณฐ์ลักนางสีดา พระรามได้
วานรเป็นพันธมิตร จองถนอม พระรามได้บุคลลจากฝ่ายศัตรูเป็นที่ปรึกษา การสงครามระหว่าง
ทศกัณฐ์กับพระราม เป็นต้น เนื้อหาสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าชาวล้านนาในสมัยนั้นมีความเชื่อ
เรื่องไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และพระพุทธศาสนา” (หน้า 288-289)

ชฎารัตน์ สุนทรธรรม (2528, หน้า 7) ศึกษาวิจัยรามเกียรติ์สำนวนท้องถิ่นอีสานเรื่อง
“พระลัก-พระลาม” “พระรามชาดก” และ “ควายทัวระพี” ไว้ว่า “โครงเรื่องหลักของพระลัก-พระ
ลาม น่าจะมีที่มาจากรามายณะของวาลมิกิ เป็นเรื่องของการพลัดพลากของตัวเอกฝ่ายหญิงและฝ่าย
ชาย เนื่องจากว่าฝ่ายหญิงถูกลักพาตัว ตัวเอกฝ่ายชายได้ออกติดตาม และได้ผู้ช่วยเหลือทำสงคราม
กับฝ่ายอธรรมเป็นเวลานานจนได้รับชัยชนะ และชิงตัวเอกฝ่ายหญิงกลับคืนมาได้ โครงเรื่องย่อย
บางตอนน่าจะมีที่มาจากนิทานพระรามฉบับอื่น ๆ เช่น ตอนหูละมานลองดีฤทัยกินข้าวไม่หมดก่อน
มีที่มาจากรามายณะของเขมร ตอนพระลามกลายเป็นลิง และตอนกล่าวถึงหูละมานว่าเป็นโอรส
ของพระลาม มีที่มาจากรามายณะของมลายู”

“มีตัวละครบางตัวที่ปรากฏในรามเกียรติ์ท้องถิ่นอีสาน แต่ไม่ปรากฏในฉบับพระราช
นิพนธ์ของรัชกาลที่ 1 เช่น นางกาสิราชธิดามีบทบาทในเรื่องควายทัวระพี เพราะผู้แต่งต้องการให้
เหตุผลว่าทำไมหูละมานจึงเป็นคน มิได้เป็นลิงเหมือนในรามเกียรติ์ การที่มีบทบาทของโอรส ธิดา
และมเหสีของพระลัก พระลามจำนวนมาก รวมทั้งบทบาทของม้ามณีกาบในเรื่องพระรามชาดก ก็
เพราะอิทธิพลของนิทานพื้นบ้านประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่นิยมให้ตัวเอกมีมเหสีหลายองค์ และนิยม
สร้างตัวละครศักดิ์สิทธิ์คู่บุญบารมีกษัตริย์ ตัวละครหลายตัวจะไม่ปรากฏในรามเกียรติ์ฉบับอีสาน เพราะ
ตัวละครเหล่านี้ไม่จำเป็นในการดำเนินเรื่อง ตัวละครที่เป็นเทพก็มักจะกล่าวถึงแต่พระอินทร์ซึ่งเป็น
เทพสำคัญตามคติพระพุทธศาสนา” (หน้า 350-351)

เจริญ มาลาโรจน์ (2529, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยวรรณกรรมไทยลือเรื่อง “คำขับลังกาสิบ
หัว” ไว้ว่า “คำขับลังกาสิบหัวเป็นวรรณกรรมที่ชาวไทยลือนิยมฟังมาก ฉบับที่ใช้ศึกษาแบ่งออกเป็น
สองเล่ม เล่มแรกหนา 292 หน้า เล่มหลังหนา 358 หน้าเป็นฉบับแต่งแม่ คือแต่งซ่อมแซมปรากฏชื่อ
ผู้แต่ง 4 ท่าน คือ เท้าขึ้นแข็ง เท้าขึ้นกิน เท้าจื้อท่า เท้าเว็นซ้อ คำขับลังกาสิบหัวแต่เดิมนั้น คงจะอยู่
ในรูปแบบชาดกนอกนิบาตมาก่อน ต่อมาจึงเกิดการคลี่คลายด้านรูปแบบมาเป็นคำขับ (หน้า 182)
องค์ประกอบของวรรณกรรม “คำขับลังกาสิบหัว” แก่นเรื่องกล่าวถึงโทษของการไม่ปฏิบัติตาม
กฎเกณฑ์หรือกติกาของสังคม สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไทยลือหลาย
ประการเช่นบุคคลในสังคม การจัดระเบียบสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ศิลปะ และวัฒนธรรมต่าง ๆ
 เป็นต้น”

สมมาตร พักตร์วัฒนการ (2532, หน้า 4) ศึกษาเปรียบเทียบรามเกียรติ์ฉบับล้านนาเรื่อง “พรหมจักร” และ รามเกียรติ์ฉบับท้องถิ่นอีสานเรื่อง “พระลัก-พระลาม” ในเชิงคติชนวิทยา ไว้ว่า

“ความเชื่อค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวล้านนาและชาวอีสานที่ปรากฏในเรื่อง รามเกียรติ์ล้านนาฉบับ “พรหมจักร” และ รามเกียรติ์อีสานฉบับ “พระลัก-พระลาม” ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในยุคนั้นได้อย่างเด่นชัด ทั้งค่านิยมและวัฒนธรรมสรุปแล้วรามเกียรติ์ทั้งสองถิ่นดังกล่าว มีความเหมือนเป็นส่วนใหญ่ ความต่างอาจมีอยู่บ้าง เช่น ชื่อตัวละคร บทบาทตัวละคร และสถานที่ในเรื่อง เป็นต้น”

“ความเชื่อที่เหมือนกัน คือความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เวทย์มนต์คาถา การแปลงกาย การใช้ของวิเศษคู่กาย ความเชื่อด้านหลักธรรมในพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม นรกสวรรค์ วัฏสงสาร ค่านิยมเหมือนกันทางการปกครอง การมีภรรยาหลายคน การส่งเสริมการศึกษา ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การอวยพร และค่านิยมการถือศักดิ์ศรี ประเพณีเหมือนกัน เช่น ประเพณีพิธีราชาภิเษก ประเพณีการทำขวัญ ประเพณีงานศพ ประเพณีการชุธูการสื่อสาร ประเพณีการเลือกคู่ ประเพณีนั้นจะแตกต่างกันที่ขั้นตอนพิธีกรรม วิถีชีวิตเหมือนกัน คืออาชีพนายพราน การค้าขาย และเกษตรกรรม วิถีชีวิตที่ต่างกัน เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ อาหารการกิน เครื่องดนตรี การละเล่นเพื่อสันตนาการ” (หน้า 136)

บุญบา เรื่องศรี (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยวรรณคดีฉบับหลักเรื่อง “รามเกียรติ์” เล่มที่ 1-10 เผยแพร่โดยสถาบันพุทธศาสนบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ไว้ว่า “เนื้อความของ รามเกียรติ์ ส่วนใหญ่น่าจะมาจาก รามายณะของกัมพูชา และมหากาพย์รามของมลายู กลวิธีการแต่งมีอัตลักษณ์ที่แสดงความเป็นเขมร โดยเฉพาะการใช้ฉากตามธรรมชาติของเขมร พระรามมีลักษณะผสมผสานระหว่างพระวิญญูของพราหมณ์ และพระโพธิสัตว์ในพระพุทธศาสนา ยังมีกลวิธีการแต่งแบบมหากาพย์ของวรรณคดีสันสกฤต คือ แสดงวีรกรรมของพระรามที่เป็นกษัตริย์นักรบ รามเกียรติ์เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่แสดงให้เห็นการหลอมรวมอย่างงดงามของวัฒนธรรมที่หลากหลายที่รวมอยู่ในสังคมเขมร”

“รามเกียรติ์” เล่มที่ 1-10 เผยแพร่โดยสถาบันพุทธศาสนบัณฑิต กรุงเทพมหานคร สันนิษฐานว่ากวีแต่งขึ้นประมาณ พุทธศตวรรษที่ 21-22 อันเป็นประวัติศาสตร์ยุคหลังพระนครหรือ สมัยกลางของเขมร การเปรียบเทียบกับรามายณะอีก 6 ฉบับ ทำให้เห็นเกร็ดเรื่อง ตอนพระรามอภิเษก มีเกร็ดเรื่องว่า เทวดานพเคราะห์และมหาเทพลงมาร่วมประลองยกศรด้วย ตอนไถ่เกสี ขัดขวางไม่ให้พระรามครองเมือง มีเกร็ดเรื่องว่า พระบาททศรถขอแบ่งแผ่นดินเป็นสองส่วนให้พระรามและพระภีรุดปกครองคนละครึ่ง ตอนพระรามถูกเนรเทศ มีเกร็ดเรื่องว่า พระรามสอน

นางสีดาเรื่องภัยในวังสังสาร ตอนสุครีพตามหนุมานไปเฝ้าพระราม มีเกร็ดเรื่องว่าหนุมานย่อตัวเล็กเท่านี้มือไปเฝ้าพระราม ตอนองคตสื่อสาร มีเกร็ดเรื่องว่า องคตดูเหมือนนก (คณศ) ตอนพระลักษมณ์ถูกนาคาพิษของอินทรชิต มีเกร็ดเรื่องว่า พระอิศวรจะใช้นิ้วบงการสัตว์กันสรของพระราม” (หน้า 315)

พัลลา ซาน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง “เรียมเกร์” ในพระบรมมหาราชวัง ประเทศกัมพูชา และจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง “รามเกียรติ์” ในพระบรมมหาราชวัง ประเทศไทย ไว้ว่า “ปัจจัย 3 ประการที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างจิตรกรรมฝาผนังทั้งสองแห่ง คือ การส่งผ่านเรื่องจากวัฒนธรรมหนึ่งสู่อีกวัฒนธรรม การวาดภาพตัวละครโดยไม่มีชื่อตัวละครกำกับไว้ แรงบันดาลใจทางด้านสังคมวัฒนธรรม ลีลาและบริบทการวาดของจิตรกรแต่ละคน การจัดองค์ประกอบสะท้อนลักษณะเฉพาะตัวแบบเขมรอย่างชัดเจน”

ธีระนันท์ วิชัยดิษฐ์ (2553) ศึกษาวิจัย “รามเกียรติ์” สำนวนลาวและสำนวนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไว้ว่า “ประเทศลาวเป็นอีกประเทศที่ได้รับเรื่องราวรามายณะเข้ามาเช่นกัน โดยมีสันนิษฐานกันว่าในสมัยอาณาจักรล้านช้างนั้น อาณาจักรล้านช้างได้รับอิทธิพลเรื่องราวรามายณะมาจากมาเลเซียโดยผ่านเขมรมาอีกทอดหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลรามายณะจากประเทศไทย อาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรล้านนาอีกด้วย จนในที่สุดก็ปรากฏเรื่องราวของพระรามอยู่สองสำนวน คือพระลัก-พระลาม หรือพระรามชาดก และควายทวัระพี เรื่องพระลัก-พระลาม หรือพระรามชาดกน่าจะแต่งขึ้นเมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว ก่อนหรือหลังกรุงเวียงจันทน์แตกไม่นานนัก หรือน่าจะแต่งราว พ.ศ. 2091-2114 ในสมัยพระไชยเชษฐาธิราช โดยต้นฉบับจารึกลงบนใบลานใช้อักษรธรรมอีสาน เรื่องควายทวัระพีน่าจะแต่งราว พ.ศ. 2091 ต้นฉบับควายทวัระพีจารึกบนใบลานเป็นอักษรธรรมล้านนา (อักษรขวน) นักปราชญ์ลาวได้ปริวรรตเรื่องควายทวัระพีเป็นอักษรลาวในปี พ.ศ. 2514 และนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. 2515 หลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวกับรามเกียรติ์สำนวนลาวนั้น ยังปรากฏอยู่ให้เห็นได้ที่วัดอุบลมุง นครเวียงจันทน์ (หน้า 1-2) “สำหรับรามเกียรติ์สำนวนอีสาน พบว่าชาวอีสานกลุ่มใหญ่สืบทอดวัฒนธรรมจากชาวลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขง เพราะฉะนั้นวรรณคดีส่วนใหญ่ของชาวอีสานและชาวลาวจึงเป็นเรื่องเดียวกัน ในอีสานมีต้นฉบับเรื่องพระรามอยู่ 400 ผูก มีชื่อว่า พระรามชาดก และพระลัก-พระลาม (หน้า 13) งานจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นมักจะเขียนขึ้นราว พ.ศ. 2460-2475 มีดังนี้ (หน้า 26)

1. สิมวัดโพธิ์คำ สิมวัดหัวเวียงรังษี จังหวัดนครพนม
2. สิมวัดป่าเรไรย์ สิมวัดป่ายาง จังหวัดมหาสารคาม
3. สิมวัดสระบัวแก้ว จังหวัดขอนแก่น